

Ampliació de la Xarxa i nou servei municipal de Centres Oberts

**Mesura de govern presentada a la Comissió
d'Acció Social i Ciutadania**

20 de gener de 2009

1.- INTRODUCCIÓ

La Mesura de Govern que avui es presenta a la Comissió d'Acció Social i Ciutadania se situa en un doble context, en el punt de trobada de dues apostes polítiques i institucionals de fons per part de l'equip de govern de l'Ajuntament de Barcelona. D'una banda, el procés de desplegament d'un nou model de serveis socials bàsics. Un model definit a la mesura de govern debatuda al Consell Municipal Plenari del mes de febrer de 2008, que fa de la universalitat, la proximitat, la dimensió comunitària i la qualitat els seus trets definitoris. El servei de Centres Oberts d'Infància s'incorpora com a un element integrant del model. D'altra banda, la posada en marxa de polítiques municipals innovadores d'atenció a la infància i l'adolescència. Part d'aquestes polítiques es desgranaven en la mesura de govern sobre "Enfortiment de l'atenció socioeducativa a la infància" presentada en aquesta Comissió el mes d'abril de 2008. Els Centres Oberts d'Infància ja s'incorporaven llavors com un àmbit d'acció.

Ara, a l'inici de l'any 2009, es concreten els objectius i el pla de treball. En una doble perspectiva: a) l'ampliació i l'augment de recursos destinats a la Xarxa de Centres Oberts, en el context de l'Acord Ciutadà per una Barcelona Inclusiva; b) la posada en marxa del servei municipal de centres oberts d'infància amb l'obertura dels dos primers equipaments.

2.- MARC NORMATIU

La Llei 12/2007, d'11 d'octubre, de serveis socials configura un nou sistema de serveis, que parteix del principi d'universalitat en l'accés als serveis socials.

Aquest nou model s'articula per mitjà d'una cartera de serveis definida com un instrument dinàmic que, a partir de l'estudi de la realitat social i territorial i des de la previsió i la planificació, fixa les prestacions del sistema públic de serveis socials, finançat amb criteris de sostenibilitat.

El Decret 151/2008, de 29 de juliol, aprova la Cartera de Serveis Socials 2008-2009, elaborada a partir del catàleg classificat de serveis i prestacions socials del Sistema Català de Serveis Socials.

3.- DEFINICIÓ DEL SERVEI

La Cartera de Serveis Socials 2008-2009 defineix i descriu els **Servei de Centres Oberts**:

Servei diürn preventiu, fora de l'horari escolar, que dóna suport, estimula i potencia l'estructuració i el desenvolupament de la personalitat, la socialització, l'adquisició d'aprenentatges bàsics i l'esbarjo tot compensant les deficiències socioeducatives de les persones ateses.

A diferència dels serveis socials especialitzats⁽¹⁾ d'infància, adolescència i joventut de competència de la Generalitat de Catalunya, la competència del Servei de Centre Obert correspon a l'àmbit municipal.

- *Població destinatària.* Infants i adolescents (0-18 anys) que viuen en l'àmbit de l'Àrea Bàsica respectiva i que requereixen suport formatiu o assistencial, prioritàriament aquells que estan en situació de risc.
- *Forma de prestació.* En establiment diürn
- *Tipologia de la prestació.* Prestació de servei: Servei bàsic
- *Perfils i ràtios de professionals:*
 - ✓ Director/a-coordinador/a: professional amb estudis universitaris, com a mínim, de primer cicle en l'àmbit de les ciències socials.
 - ✓ Educadors/es socials.
 - ✓ Monitors/es de temps lliure.
 - ✓ Ràtio no inferior a 0,2.

(1) Servei de Centre d'acolliment: Serveis residencials d'estada limitada i transitòria, que tenen per objecte realitzar l'observació i el diagnòstic de la situació o risc de desamparament de menors (0 a 18 anys) respecte llurs familiars, per tal d'elaborar la corresponent proposta de mesura quan és impossible o inconvenient realitzar l'estudi en el territori.

Servei de centre residencial d'acció educativa (CRAE): Servei d'acolliment residencial, per a la guarda i educació dels seus usuaris i usuàries, tutelades per l'Administració de la Generalitat de Catalunya, i que té per objectiu donar resposta educativa i assistencial a adolescents i joves (12 a 18 anys) que presenten alteracions conductuals, que requereixen d'uns sistemes d'educació intensiva.

- **Estàndars de qualitat**

Els que estableixi el Pla de qualitat previst en la Llei de serveis socials per a aquesta prestació. El Pla de Qualitat és l'instrument bàsic per assegurar el desenvolupament i aplicació dels criteris de qualitat i forma part del Pla Estratègic de Serveis Socials. El Pla de Qualitat ha de fomentar la formació contínua, la innovació i la millora contínua de les activitats i prestacions socials i, també, l'estabilitat laboral dels professionals, i ha de promoure la màxima participació de tots els implicats en la detecció d'insuficiències i la proposta de solucions.

4.- L'ACORD CIUTADÀ I LA XARXA DE CENTRES OBERTS

El mes d'abril de 2006 es constitueix l'Acord Ciutadà per una Barcelona Inclusiva, amb la participació de 285 entitats d'acció social, nombre que avui s'eleva a més de 400. En el moment de la seva constitució es posen en marxa tres xarxes d'acció: Centres Oberts d'Infància; Atenció a persones sense llar; i Inserció sociolaboral. Avui funcionen ja tres més: Acol·lida de persones nouvingudes; Empreses amb programes de RSC; i Famílies cuidadores.

Des del moment de la seva constitució i al llarg del 2007, la Xarxa de Centres Oberts treballa per la definició d'orientacions, condicions i característiques comunes en termes de model. S'orienta també a crear un llenguatge i una cultura compartida a partir de l'intercanvi de coneixements i perspectives sobre la realitat de la infància i l'adolescència en risc a Barcelona. Durant el primer any, la Xarxa queda configurada per 10 Centres Oberts. Al llarg del 2008, els 13 Centres que passen a formar la Xarxa treballen en la construcció del *model de seguiment individualitzat* dels infants i adolescents. Aquest procés ha permès constatar, entre d'altres trets definitoris, que el seguiment personalitzat és la característica diferencial i singular dels centres oberts.

El conjunt d'aspectes més destacats en el model conceptual i operatiu d'intervenció social per part de la Xarxa de Centres Oberts a Barcelona es poden resumir en els següents punts:

-
- Els Centres Oberts tenen com a principals objectius el desenvolupament personal i la integració social, prevenir i evitar el deteriorament i les situacions de risc, compensar déficits socioeducatius i l'adquisició d'aprenentatges i competències.
 - Son equipaments integrats en el sistema de serveis socials d'atenció primària i representen l'únic servei específic adreçat a infants i adolescent amb dificultats socials i familiars.
 - L'assistència al centre es pacta en funció de les necessitats i la situació social i familiar de cada infant. Als infants i adolescents en situació de risc d'exclusió elevat se'ls fa un seguiment especial anomenat *Procés Educatiu Individualitzat* (PEI) amb uns objectius concrets a treballar.
 - Els 54,52 % dels menors acudeixen als centres oberts directament; el 45,48% restant són derivats per les xarxes social i educativa. En aquest cas es produeix un seguiment compartit entre l'equip d'educadors del Centre i els serveis socials (bàsics o EAIA), els serveis educatius (CEIP, IES, EAP) o els serveis de salut (CSMIJ).
 - Els Centres de la Xarxa tenen una capacitat mitjana situada en la franja entre 60 i 70 infants. El de major capacitat és el Casal dels Infants del Raval amb 150 places. El menor és el Centre Educatiu i de Lleure (CEL) del Bon Pastor, amb 14 places. La major part dels centres obren 20 hores setmanals en horari de tarda-vespre durant el curs escolar. La majoria dels centres de la Xarxa organitzen activitats a l'estiu (casals, i colònies), la meitat dels centres organitza activitats durant el Nadal.
-

5.- AMPLIACIO DE LA XARXA I NOU SERVEI MUNICIPAL

5.1. Ampliació i enfortiment de la Xarxa de Centres Oberts

L'any 2009, la Xarxa de Centres Oberts s'ampliarà fins arribar als 15 membres, un increment del 50% des del seu naixement. El nombre de places assolirà la xifra de 863, ampliant en 130 les existents i en 325 les inicials, un 61% més. La mitjana d'infants i adolescents atesos superarà per primera vegada la ratlla dels 1.000, situant-se en una projecció de 1.031 (155 més en relació al 2008 i 388 addicionals respecte el 2007). L'ajuntament hi destinarà 514.000 euros, un 71,4% més que el 2007.

Evolució dels principals indicadors de la Xarxa de Centres Oberts 2007-2009

	2007	2008	2009
- Nombre de Centres Oberts	10	13	15
- Places ofertades	538	733	863
- Infants i adolescents atesos	643	876	1.031
- Recursos municipals	300.000 euros	460.000 euros	514.000 euros

La Xarxa quedarà integrada pels següents 15 centres oberts: Casal del infants del Raval (CO Infantil), Casal del Raval (CO Adolescents), Martí Codolar, Tria, Adsis, Ciutat Merdiana, Don Bosco, Esquix, Gavina, CEL, Càrites Barceloneta, Glamparetes, Càrites-Torre Baró, Fundació Pare Manel i Estel d'Assís.

Si el 2008 el pla de treball de la Xarxa es va articular a l'entorn del model de seguiment individualitzat, aquest any 2009 se centrarà en *l'acció socioeducativa als Centres*, entesa com a component del sistema de serveis socials, en el marc d'un *model de treball coordinat i en xarxa amb els equips bàsics i els equips d'atenció a la infància*.

5.2.- Creació del nou servei municipal de Centres Oberts

Més enllà dels elements d'ampliació, enfortiment i nou pla de treball de la Xarxa, la política pública municipal, l'any 2009, fa un salt endavant qualitatiu amb la previsió de posada en marxa de dos Centres Oberts de titularitat municipal. Aquesta decisió parteix d'una doble constatació:

a) Avui a Barcelona la taxa de cobertura en l'àmbit dels serveis d'acció socioeducativa no residencial per a infants i adolescents és encara insuficient per a donar resposta a les necessitats reals.

b) Més enllà d'ampliar la cobertura, la presència municipal directe en l'àmbit dels Centres Oberts s'orienta a dos objectius-clau:

- establir uns estàndards de qualitat-marc en totes les dimensions de la prestació del servei, que orientin la intervenció a Barcelona amb independència de la titularitat del Centre.
- configurar un sistema mixt de Centres Oberts finançats amb fons públics, on la presència directa de l'Ajuntament quedi assegurada i de forma progressiva equilibrada, com a model més adequat per garantir el desplegament de la cartera de serveis de competència municipal, tot i apostant per una presència important de la iniciativa social.

• **Equilibri territorial**

La Xarxa de Centres Oberts presenta un patró de distribució territorial amb una forta presència dels districtes de Ciutat Vella, Horta-Guinardó, Nou Barris i Sant Andreu. Sobre aquesta base, es planteja un objectiu de reequilibri territorial dels equipaments.

Amb l'objectiu de definir quins són els territoris que –amb cobertura insuficient avui- compten amb un major índex de necessitat, i per tant són susceptibles d'ubicar de forma prioritària equipaments propis nous, s'han tingut en compte i analitzat els criteris següents:

- ☐ Població 0 a 18 anys (Franges 0 a 3 anys; 3 a 6; i 6 a 18)
- ☐ Població atesa pels EAIA (percentatge en relació a la població)
- ☐ Nombre de casos de contenció en nucli
- ☐ Renda familiar disponible
- ☐ Índex sintètic desigualtats socials
- ☐ Percentatge de població estrangera
- ☐ Llars monoparentals

Com a resultat de l'aplicació d'aquests criteris sorgeixen dos districtes d'implantació prioritària dels nous centres oberts municipals: Sant Martí i Sants-Montjuïc. Així doncs, el nou servei es posarà en marxa amb l'obertura d'un centre obert municipal al districte de Sant Martí, al qual li seguirà, a finals del 2009, un centre propi a la zona nord de Sants. El pressupost previst per als 2 centres el 2009 s'eleva a 1.989.658 euros.

- **Condicions materials de qualitat**

Els requeriments de qualitat dels equipaments queden fixats en funció dels següents quatre criteris bàsics:

- ☐ Equipament de 600 m2 aproximadament emplaçat prioritàriament en planta baixa i amb un espai exterior d'uns 200 m2.
 - ☐ Capacitat cúbica que garanteixi un espai no inferior a 4 m3 pel plaça.
 - ☐ Condicions adequades de ventilació, sistema d'il·luminació, calefacció, itineraris d'evacuació i serveis higiènics d'acord a allò que fixa l'ordre de 15 de juliol de 1987 i pel Decret 27/1987 de 29 de gener
 - ☐ Distribució d'espais suficients per garantir el desenvolupament íntegre del Programa d'intervenció del servei.
-

Per tal de poder donar resposta a aquest conjunt de plantejaments, l'Ajuntament impulsa i adopta la següent **MESURA DE GOVERN**:

- Ampliar i enfortir la Xarxa de Centres Oberts de l'Acord Ciutadà per una Barcelona Inclusiva, fins arribar a 15 Centres, 863 places i una cobertura anual de 1.031 infants i adolescents el 2009.
- Posar en marxa el servei públic municipal de Centres Oberts amb l'obertura dels dos primers centres, als districtes de Sant Martí i Sants-Montjuïc, sota criteris d'equilibri territorial i qualitat, tot i ampliant l'oferta en un màxim de 150 places.
- Ampliar la dotació pressupostària vinculada a la política municipal de centres oberts, fins a un total de 2.503.658 euros el 2009. Distribuïts en tres conceptes bàsics: 1.239.658 euros d'inversió en els dos nous equipaments; 750.000 euros en la prestació del servei municipal; i 514.000 euros en convenis amb les entitats titulars dels centres de la Xarxa.

Barcelona, 20 de gener de 2009